

Berichten uit de Middeleeuwen

Rondwandeling Borkeld

- **Periode: jaren 851-1130**
- **Startpunt: jaar 851, zwembad Twenhaarsveld (Landuwerweg 19, Holten)**
- **Lengte: 6 km**

Gebruiksaanwijzing

- Getallen verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- Letters verwijzen naar de zijde van de informatiekubus: R = regionale gebeurtenissen; N = Nederland; E = Europa; W = overige werelddelen.
- Scan onderweg QR-codes voor filmpjes e.d.

Bewegwijzering

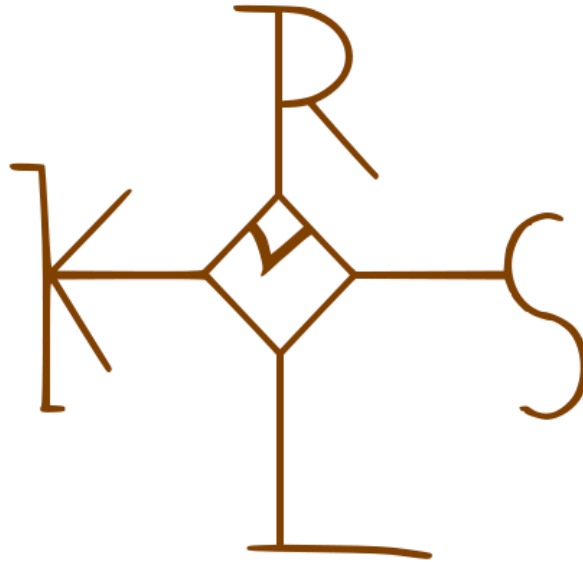
Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Dan krijg je in het kort te horen wat er in deze periode gaande is. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtijdpad: zie pagina van deze rondwandeling.

[Tijd van rondwandeling Borkeld](#)

De 'handtekening' van Karel de Grote

Welke wereld stap je binnen?

In de voorgaande tweehonderd jaar domineren de Franken West-Europa. Ze worden steeds machtiger. Hun bekendste vorst is Karel de Grote (ca. 747-814). Bij zijn dood heeft zijn gebied een omvang die vergelijkbaar is met het vroegere West-Romeinse Rijk.

De Franken zijn tot het christendom overgegaan. Met behulp van Engelse missionarissen (Willibrord, Bonifatius) proberen ze ook de Friezen en Saksen tot dat geloof te bekeren. Gemakkelijk gaat dat niet.

Rond 700 maakt het Chinese keizerrijk een bloeiperiode door. En in het Midden-Oosten is in korte tijd een enorm islamitisch rijk ontstaan. De Arabieren zijn zelfs de Straat van Gibraltar overgestoken en vestigen zich in Spanje.

In de vallei van de Mississippi (Noord-Amerika) is een nieuwe beschaving ontstaan die grote aarden heuvels opwerpt waarin de doden begraven worden.

Bajes, gabber, geintje, gotspe, jajem,
jatten, meier, ramsj, smeris, sores.

853-E Jodenduits

Wat is de link tussen bovenstaande woorden en de periode rond 853?

862-E Bijnamen

Ik ben graaf Boudewijn van Vlaanderen.
Wat is er met mijn arm aan de hand?
Karel de Kale kan mijn bloed wel drinken!

Infopaneel: *Riddercultuur*

Dit is de tijd waarin je voor het eerst ridders kan tegenkomen. Op dit paneel lezen je hoe dat zo gekomen is.

882-E & 882-W Grote gevolgen

't Heerlijk avondje danken we aan een monnik!
In China gaat het er niet bepaald (h)eerlijk aan toe!

890-W Gratis consult

In deze tijd loopt West-Europa in allerlei opzicht achter bij het Midden-Oosten. Ook op het gebied van de geneeskunde. Wat vind je van de adviezen van dokter Judaeus?

De afbeelding op deze kubus geeft een beeld van hoe de mensen hier toen over hygiëne dachten...

897-E1/E2 Morbide

Dit is paus Formosus (ca. 818-896). Wat hem overkwam, is te bizar voor woorden!

900-Wereld Hup met de geit

Ooit was dit drankje op recept verkrijgbaar!

Sugawara no Michizane (845-903)

903-W1 Postuum eerherstel

Deze man maakte carrière na zijn dood.

920-R Uit ballingschap

Een overbekende schoolplaat van Isings.
De bisschop is blij dat dit soort taferelen tot het verleden beginnen te horen.

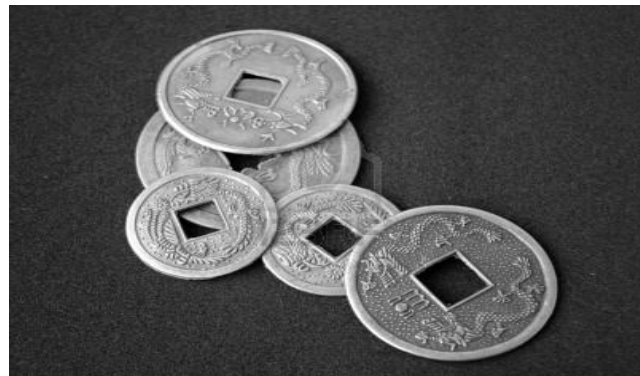
936-W1 Glasje op....

... dan betalen!

948-N Schip met dubbeltjes

Geld genoeg voor zo'n monstrans. Waarom zou de koning zo royaal zijn voor de kerk?

963-W Het loopt in de papieren

Wat te doen als muntgeld te duur wordt?

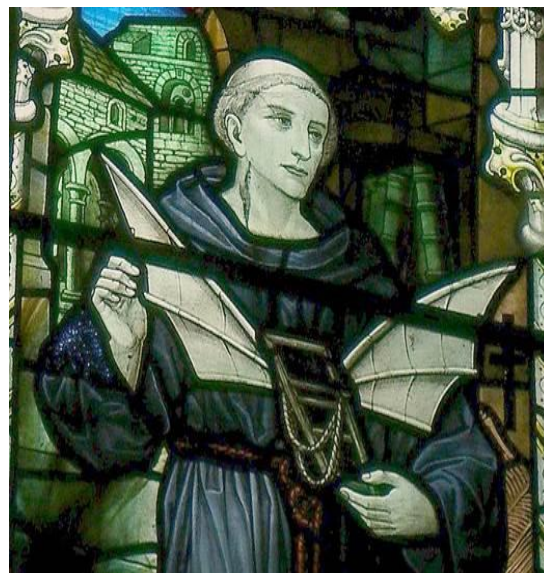
973-E Losgeld
Negatief reisadvies?

988-W Al-Azhar
Universiteit!

1000-Wereld & Nederland - Vinland
En Columbus maar denken dat hij de eerste was...
Waar kwamen de eerste Amsterdammers vandaan?

1010-E Met vleugeltjes

Negenhonderd jaar voordat de gebroeders Wright de lucht in gingen!

1025-N Overstekend wild

Ook in Drenthe.

1040-E Heerlijk helder...

Oudste.

1053-N1 Rechterlijke dwaling

Schuldig of slechts verdacht?

1067-N Aardappeleters

Waarom staan ze in deze tijd niet op het menu?

[Aardappelen en tomaten komen oorspronkelijk uit Zuid-Amerika. Dat werelddeel werd pas in 1492 ontdekt.]

1079-N Gevaarlijk zout

Is er een relatie tussen zout en watersnood?

1085-N Leeftijd

Waarom zo'n lage gemiddelde leeftijd in deze tijd?

1095-E1 Oproep

De katholieke kerk is in de achterliggende eeuwen steeds machtiger geworden. Dat blijkt ook nu weer. De paus doet een oproep en spontaan gaan duizenden mensen op pad, een onzekere toekomst tegemoet. Het loop dan ook niet goed af.

1096-E1 Giga-onderneming

Met veertigduizend man naar het Midden-Oosten, dat is een hele onderneming. Zeker in deze tijd. De organisatie kun je daarom maar beter overlaten aan iemand met veel oorlogservaring zoals een hertog. En

als je dan toch op weg bent, is een stop in Speyer eenvoudig te regelen....

Tussen 1095 en 1271 waren er negen grote kruistochten: militaire ondernemingen om het Heilige Land te bevrijden. De aanleiding van de eerste kruistocht was de vernietigende nederlaag van de Byzantijnen tegen de Turken (1071). Constantinopel riep daarop de hulp van het westen in tegen de opdringende moslims.

De paus beloofde aan een ieder die meehielp

Palestina op de moslims te veroveren, een 'aflaat' voor zijn zonden. Veel kruisvaarders voelden zich pelgrim, maar anderen dachten vooral aan het verwerven van macht en rijkdom.

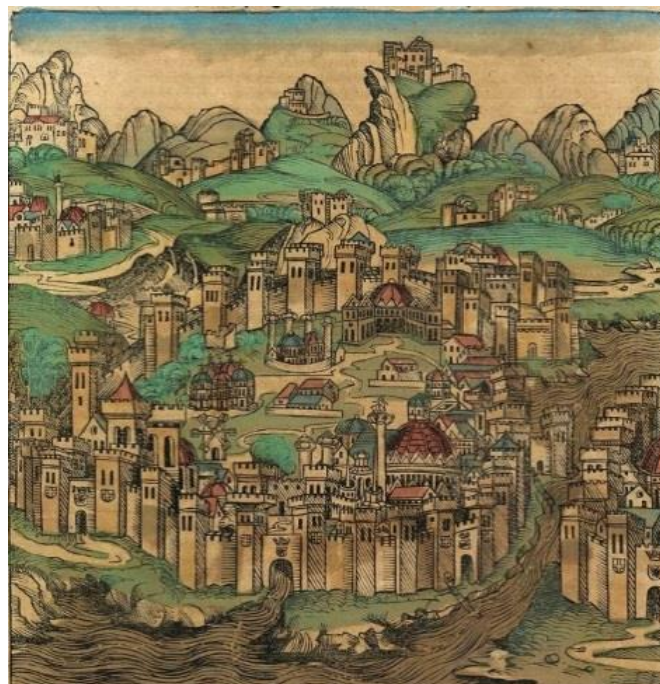
1112-N Onderwijs

Hoeveel scholen zijn er in de Lage Landen?

1113-W Tempelcomplex

Dit jaar wordt begonnen met de bouw van deze nu wereldberoemde tempel. Waar?

1127-W Metropool

De grootste stad van de wereld in deze tijd?

1130 Einde van deze themawandeling.

Terug naar startpunt Twenhaarsveld:

1. Oversteken en zandpad inlopen: Vianenweg (paarse wandelroute).
2. Aan het einde van de weg rechts: Landuwerweg (paarse wandelroute).
3. Bij keuzepunt M80, op kruising met Schreursweg: rechtdoor.

Je kunt het Wereldtjpad steunen
door voor € 5 donateur te worden
via www.wereldtjpad.nl

Colofon

© 2019 Stichting Wereldtjpad

Samenstelling: Floor Looy
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtjpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting.